

Alkotmányozás: elszigetelhető MSZP

2011.01.31.

Az Alkotmánybíróság hatásköreinek visszaállítása az alkotmányozás során egyszerre kínálna alkalmat a kormánypártoknak az LMP folyamatba történő visszatérésére és az MSZP elszigetelésére. Eredetileg mindkét ellenzéki párt azért lépett ki az alkotmány-előkészítő bizottság munkájából, mert a Fidesz-KDNP korábban korlátozta a taláros testület jogait. Az LMP azonban még nem határozott arról, hogy az új alaptörvény koncepciójának vitájában részt vesz-e: szemben a kérdésre igent mondó Jobbikkal, illetve az alkotmányozás egészét elutasító MSZP-vel. Ha a gesztus hatására az LMP visszatérne, az kétségtelenül növelné a parlamenti vitát övező politikai konszenzus esélyeit. Ugyanakkor makacsságukkal a szocialisták magukra maradnának, esetlegesen a pragmatistábbak szembekerülhetnek a totális bojkottot hirdető Gyurcsány-szárnnyal.

Az Országgyűlés kormánypárti többsége tavaly novemberben egyes gazdaságpolitikai tárgykörökben korlátozta az Alkotmánybíróság felülvizsgálati és megsemmisítési jogosítványait.¹ A széles körben kritizált lépés azért történt, hogy a költségvetési hiánycélok tartásához elengedhetetlenül szükséges különadók és a magán-nyugdíjpénztárak „ügye” gyakorlatilag ne kerülhessen a testület elé. Azonban már akkoriban történtek utalások arra, hogy e „megoldás” nem végleges és a leendő alkotmányozás során megváltoztatható.² Az Alkotmánybíróság hatáskörét érintő kérdéseket pedig nyitva hagyta az alkotmány-előkészítő bizottság által a parlamentnek benyújtott határozati javaslat is.³

A közhiedelemmel ellentétben viszont a magyar Alkotmánybíróság hatásköre nemzetközi összehasonlításban sem erős, a jogszabályok megsemmisítéséhez fűződő joga az alkotmánybíráskodás alapvető ismérve.⁴ Az „optikai csalódást” az okozza, hogy a testületnél utólagos normakontrollt jóformán bárki kezdeményezhet (*actio popularis*) - ennek következtében tűnhet úgy, hogy az alkotmánybírák túlzott hatalommal rendelkeznek, túl sok mindennel foglalkoznak.⁵ E lehetőség eltörlése és az indítványozásnak az adott ügyben történő érintettséghez kötése azonban egyáltalán nem jelentené a jogállamiság csorbítását – sőt, a testület munkaterhének szempontjából kifejezetten előnyös lenne.⁶ Ahogy az sem, ha ezentúl *nem* az Alkotmánybíróság feladata lenne az Országos Választási Bizottság döntéseinek vagy az önkormányzatok rendeleteinek felülvizsgálata, illetve a helyi képviselő-testületek felosztatásának véleményezése. Szintén megfontolható az utólagos absztrakt alkotmányértelmezés lehetőségeinek szűkítése.⁷

Ha a fentiekre irányuló lépések az új Alkotmányban (ill. annak vitája során) a megsemmisítési jogkör visszaállításával együtt történének meg, akkor ez így együttesen az Alkotmánybíróság helyzetének olyan ésszerűsítését jelentené, amely egyúttal összeegyeztethető a jogállami követelményekkel. Annál is inkább, mert a kormánypártok közpolitikai céljai egyébként is elérhetőek az „alkotmányos mérce igazításával”: azaz olyan irányú konkrét rendelkezésekkel, melyek alaptörvényi szinten garantálják a különadókkal vagy a magán-nyugdíjpénztárakkal kapcsolatos döntések alkotmányosságát. Ez utóbbi technikai megoldás nem elhanyagolható abból a szempontból sem, hogy az Alkotmánybíróság a közeljövőben foglalkozni fog e, politikai szempontból kényesnek minősíthető kérdésekkel és nem utolsósorban az új médiaszabályozással is.

A lépés szimbolikus-kommunikációs üzenete is kiemelkedő lenne: egyféle bizonyítékként szolgálhatna a Fidesz-KDNP demokratikus és jogállami elkötelezettségét illetően. A másik lényeges következmény pártpolitikai szinten jelentkezne: a parlamenti vitában történő részvételét még „lebegtető” LMP egy, az Alkotmánybíróság hatásköreinek csorbítatlan visszaállítására tett ígérettel vélelmezhetően visszacsábítható lenne a folyamatba. Az MSZP ezzel szemben harapófogóba kerülne: ha a párt hivatalosan akár dacból, akár kényszerűségből továbbra is támogatja Gyurcsány Ferenc megalkuvást nem tűrő alkotmányozási bojkottját, a szocialisták elszigetelődnek. Ezzel párhuzamosan kézzelfoghatóvá válik az a tény, hogy a jelenlegi felállásban nem hozható létre a kormánypártokkal szembeni egységes, „demokratikus” ellenzéki egységfront. Ha ellenben a pártvezetés döntése alapján formálisan mégis részt vennének a vitában, az a legélesebb szembefordulást jelentené a volt miniszterelnök politikájával.⁸ Egyben jó lehetőséget kínálna a Demokratikus Koalíció Platform vezetőjének arra, hogy a „belső rendszerváltásra képtelen” MSZP-vel szemben új alternatívát hirdessen.

¹ Az Alkotmánybíróság a költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket akkor vizsgálja felül és semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó, az Alkotmány 69. § szerinti jogokat sérti.

Lásd: 2010. évi CXIX. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról ill.

2010. évi CXX. törvény az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény módosításáról

² „Egyelőre nem tudom megmondani, [az Alkotmánybírósággal kapcsolatban] mi lesz az új alkotmányban, de nagyon várom magam is, hogy az előkészítő bizottság milyen javaslatot fogalmaz meg”. Lázár János: *Az alkotmánnyal van a gond. Népszabadság*, 2010. 2010. november 18.

http://www.nol.hu/archivum/20101118-az_alkotmannyal_van_a_gond

³ „Az Alkotmánybíróság szerepkörét illetően a koncepció értelmében a hatáskörök és az eszközrendszer pontos meghatározása – hasonlóan a jelenlegi szabályozáshoz – sarkalatos törvény tárgyát képezi”. H/2057. számú OGY határozati javaslat a Magyar Köztársaság Alkotmányának szabályozási elveiről

http://www.parlament.hu/internet/plsql/ogy_biz.keret_frissit?p_szer=911&p_ckl=39&p_biz=1005&p_nyelv=HU

⁴ Jakab András: *Mire jó egy alkotmány? Kommentár*, 2010/6. szám 19.p.

⁵ Az Alkotmánybíróság magyar alkotmány rendszerben betöltött kiemelt szerepe ezek mellett arra is visszavezethető, hogy a 1989-90-ben lényegileg újrairt Alkotmány egyes rendelkezéseit a taláros testület egymással szorosan összefüggő határozatainak rendszerével értelmezte és töltötte meg tartalommal (ún. „láthatatlan alkotmány”).

⁶ Az Alkotmánybíróság lehetséges hatásköreiről részletesen ír Dr. Jakab András a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 2011-es magántervezetében (42-46.pp.) <http://www.jak.ppke.hu/tanszek/alkotm/letolt/alkt.pdf>

⁷ Az említett tárgykörökben történő hatáskörelvonást vagy szűkítést az Alkotmánybíróság elnöke az Országgyűlés alkotmány-előkészítő bizottságának írt javaslatában maga vetette fel. <http://www.parlament.hu/biz/aeb/info/ab.pdf>

⁸ A legutóbbi nyilatkozatok alapján az MSZP – mivel a miniszterelnök javaslatára az Országgyűlés 2011. március 15-én alkotmányozó nemzetgyűléssé alakul – nem vesz részt az alaptörvény koncepciójának parlamenti vitájában, azonban önálló alkotmánytervezetet készítenek.

Bárándy nem ért egyet azzal, hogy az MSZP részt vegyen a nemzetgyűlésen. *MTI*, 2011. január 15.

http://www.mti.hu/cikk/2011/01/15/barandy_nem_ert_egyet_azzal_hogy_az_mszp_reszt_vegyen_a_nemzetgyulesen-525706

Az MSZP saját alkotmánykonceptiót készített. *MTI*, 2011. január 28.

<http://mti.hu/cikk/528744/>